Масса а мехкашкара пролетарош, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Ера 16 январь 1958 шу
№ 5 (2171)
Мах 20 кеп.

СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьара Советаш харжарна социалистически яхьаца доккхий толамаш а доахаш накъа гIоргда вай!

Нохч-ГIалгIай мехка коммунистий доккхий декхараш

Партийни организацеша хьалхале а лелаеш, Нохч-ГIалгIай АССР-а къахьегамхоша доккхий толамаш даьхад ССКП XX-ча съездо оттадаь декхараш кхоачашдеш. Укх деношка хиннача Нохч-ГIалгIай VI-ча партконференцес баьча балха итогаш а яь, республикан экономикен культуреи дIахо дегIаяра наькъаш белгалдир.

Партен Обкомои партийни организацешеи промышленностана, гIишлонаш еча, транспорта, юрта боахама хьалхале лелаелга тоадир. Республика промышленносто ялхлагIча пятилеткан шин шера йоагIа план тIех кхоачашъяьй. 1955 шерца нийсйича валовой продукци 23 процент дукхагIа арахийцай. Ялати гидуаргаши 1,5; шура 1,7, фуаш 1,2 кхаччалца доаккхаш лакхдир колхозашеи совхозашеи. Хадданза тоалуш латт бахача наьха вахар.

Партийни конференцес боккха теркам тIабахийтар партеси правительствоси Нохч-ГIалгIай автономи юхаметтаоттае аьнна баь соцам кхоачаш бара деша. ДIадахача шера 200 эзар нохчийи гIалгIайи цIабаьхкар республике. ЦIабоалабе лаьрхIачул шозза дукхагIа ба уж. Паччахьалкхено 200 миллион сом ссуда луш новкъостал а деш, цIабаьхкача наха духхьал юрташка хьалдир 15 эзар цIа, 9 эзар хьалдеш а латт.

ЦIабаьхка дукхагIа бола нохчийи гIалгIайи общественни вахара юкъе дика дакъа лоацаш, дика балхаш деш ба. Нохч-ГIалгIай культуран хьакъехьа а дукха даьд. Нохчийи гIалгIайи газеташ, радиопередачаш, историн, метта, литературан институт, иллен а халхара а ансамбль, книжни издательство болх беш я.

Областан партийни конференцес ССКП обкома, горкомий, райкомий балха тIехь хинна цIенхоштта дола кхоачамбоацараш а белгалдир. Цхьайола промышленни предприятеш къаьстта гIишлоний организацеша паччахьалкхен план кхоачашъяьяц. Республике юртбоахаман культураш хьувкъийтар, общественни хьайбаш дебадар, цар продуктивность лоха латт.

Конференцес белгалдаьхар Нохч-ГIалгIай АССР юхаметтаоттаеш юкъе нийсденна доккхий кхоачамбоацараш а. Кегабенна нохчийи гIалгIайи цIабахкарах, уж планаца балха а баха а дIанийсбара холонаш эттар.

Къахьегамхошта юкъе беча идеологически балха тIехь дола кертера кхоачамбоацар — вахарах къастар, коммунизм халъяра практиках къастар дIадаккхар мела леладу. Партийни организацеша кхоачам боацаш лелаю нохчаштеи гIалгIаштеи юкъера наьна меттала ю пропаганден агитации. Къаьстта мела лелаю Iилман — атеистически пропаганда, дынах юхедисаьрашца мела къувс. Доккхий кхоачамбоацараш да культпросветучрежденей балхаца а.

Областан VI партийни конференцес ше тIаийцача соцамца къаьстта декхараш белгалдир. Царех кертера декхар да — республикан берригa коммунисташи къахьегамхойи ССКП XX-ча съездо даь исторически соцамаш толам болаш кхоачашде а Нохч-ГIалгIай АССР-а боахамани культурани гIишлонаш хьалъе а оарцагIа бахар.

ЯлхлагIча пятилеткан кхоалагIча шера 1957 шерца нийсдича республикан продукци арахеца еза 10 процент дукхагIа. Капиталовложени цаI ах дукхагIа хургья. Йоккхий промышленни предприятеш хьалъе йолаергья, 85 эзар кв. метр нах чубаха цIенош даь доахаргда.

Кхы а дегIа боагIаргба юрта боахам, цхьан гектара тIара ялаташ 15 центнерал, хьажкIаш 15 — 20 центнерал кIезигагIа йоацаш йоахаргья, дулх 25 процент, шура 35 процент, фуаш 30 процент тха 15 процент лакхдеш доаккхаргда. Республике мамогга чIоагIа дегIайоагIаргья сомий а комсий а бешамаш, дIае йолаергья шекар доаккха свекла.

Областан партийни организацен кертерча декхарех цаI да нохчийи гIалгIайи автономи юхаметтаоттаяр.

Областан партийни конференцес белгалдаьха декхараш толам боллаш кхоачашде йиш яц партийно-политически а партийно-организационни а болх цIенхоштта ца бича. Боахамани культурани ерригача участкашта чIоагIа а къаьстта дика а хьалхале лелае, нахацара бувзамаш чIоагIде декхарийла я партийни организацеш.

Конференцес партийни оргазацешкара дIадех идеологически балха лелаю хьалхале лакхъяр, лекционни пропаганда, къаьстта нохчийи гIалгIайи меттала еш йола Iилман — атеистически пропаганда айяр. Партийни пропаганда а агитаци а лелае еза коммунизм хьалъяра декхарашца кхотаяь ювзаш. буржуазни идеологеца цIаккха а цун машар хург ца хилар гойташ.

Нохч-ГIалгIай мехка коммунистий доккха декхар да областан VI-ча партконференцен соцамаш вахара чухь кхоачаш дар, **ССКП Центральни Комитета** гоннахьа цхьоагIо а барт а болаш шоаш кхотабенна хилар дIахьокха, вай мехка коммунизм хьалъе лоаттабеча халкъа юкъарча къовсаме диза дакъа лаца.

СССР-а Лакхехьарча Совета хоржамий Центральни избирательни комисси чIоагIъярах дола СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

«СССР-а Лакхехьарча Совета хоржамий положенен» 36-чеи 37-чеи статьяшка хьажжаь СССР-а Лакхехьарча Совета хоржамий Центральни избирательни комисси чIоагIъе общественни организацей а къахьегамхой обществай а укх викалех:

Центральни избирательни комиссен Председатель Гришин Виктор Васильевич — Ерриг союзни Центральни Союза Профессиональни Советагара.

Центральни избирательни комиссен Председатела заместитель Москатов Петр Георгиевич — культуран болхлой профессиональни союзагара.

Центральни избирательни комиссен Секретарь Шикин Иосиф Васильевич — культуран болхлой профессиональни союзагара.

Центральни избирательни комиссен членаш:

Семенов Николай Николаевич — СССР-а Iилмай Академен Iилманхошкара а Iилман болхлошкара а.

Устинов Владимир Иванович — Московски городской коммунистически организацегара.

Шелепин Александр Николаевич — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союзагара.

Шелест Петр Ефимович — Киевски коммунистически организацегара.

Киселев Тихон Яковлевич — Белорусски ССР-а профессиональни союзий республикански Советагара.

Федин Константин Александрович — СССР-а писателий Союзагара.

Голиков Филипп Иванович — Армена, Авиацена, Флотана ший лоIамах новкъостал деча Ерригсоюзни обществон Центральни комитетагара (ДОСААФ).

Спиридонов Иван Васильевич — Ленинградски коммунистически организацегара.

Попова Нина Васильевна — Советски кхалнаьха Комитетагара.

Коваленко Григорий Михайлович — Уральски машиностроительни завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гIулакхерча нахагара.

Малышев Григорий Александрович — Горьковски автозавода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гIулакхерча нахагара.

Гуламов Расул Гуламович — Ташкентски городской коммунистически организацегара.

Макеев Бекен — казахски ССР-а Алма-Атински областа Каскеленски района Джамбула цIерах йолча колхоза колхозникашкара.

Абашидзе Ираклий Виссарионович — Грузински ССР-а писателий Союзагара.

Абасов Курбан Абас Кули оглы — Азербайджански ССР-а «Гюргяннефть» яхача нефтепромыслови управленен болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гIулакхерча нахагара.

Мацкявичюс Витовтас Станиславович — Литовски ССР-а художникий Союзагара.

Вангели Элеонора Дмитриевна — Молдавски ССР-а дешара, лакхерча школан Iилман учрежденей болхлой профессиональни союзагара.

Авот Юрий Карлович — Латвийски паччахьалкхен фордан пароходствон коллектива болхлошкара.

Атабекова Ольмасхан — Киргизски ССР-а Джалал-Абадски областа Базар-Кургански района Фрунзе цIерах йолча колхоза колхозникашкара.

Хасанов Кагор — Таджикистана Кагирхой Ленински Коммунистически Союзагара.

Катанян Алопма Александровна — Армянски ССР-а лорий учреждений болхлой профессиональни союзагара.

Дурдыева Нурджамал — Туркменски ССР-а культуран болхлой профессиональни союзагара.

Иллиссон Леонхоард-Фридрих Адович — Эстонски ССР-а профессиональни союза республикански Советагара.

Фромов Георгий Алексеевич — Алтайски края Смоленски района Алтайски зерносовхоза болхлойи гIулакхерча наьхеи коллективагара.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Республика йIаьхегIа хилийтарна

«Малгобекнефта» 1-ча промыслерча механика К. Ф. Малиренко доал деча комплексни бригаде дика, хьаьнала болх беш ва 5-ча разряда слесарь-монтажник Жабраилов Асхьаб. 1957-ча шера апрела бетта денз мара ше цига болх беш веце а, дикача балхаца белгалванна ва новкъост Жабраилов Асхьаб.

Балха нормаш даим 140 — 145 процент кхоачаш ю цо.

Итт бетта лаьрхIа хинна план Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизара сийна ханал хьалхагIа кхоачашъярах ахчанца совгIат делар Жабраилов Асхьаба.

Ленина нийса къамий политика дIа а хьош, Коммунистически партеси Советски правительствоси баьча соцамах Нохч - ГIалгIай республика, йIаьхегIа хилийтарна къахьегаш ва Жабраилов Асхьаб.

СУРТА ТIА: Слесарь-монтажник Асхьаб балха тIа.

С. ШЕРИПОВА сурт.

Республикан дикагIа йола дояркаш

Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозера дIадахача шера дояркаех социалистически яхьа коттбаьннараш къоастабир. Хьалхале яьккхар дикагIа йолча дояркас Кугаевских Тамарас. ХIара Iаттагара 4148 килограмм шурий яьккхай цо. Цу толамо вай республике хьалхара моттиг елар Кугаевских Тамара Ильиничнана. ШоллагIа моттиг елар, хIара Iаттагара 3843 килограмм шурий яьккха йолча Колесникова Любайна. Изотьева Верас хIара Iаттагара йоаккхаш йола шура 3437 килограммага кхоачаяьй. ХIара Iаттагара 3050 килограмм шурий яьккха Безреброва Екатерина пхелагIча моттиге я.

Московски область. ТIеххьарча кхаь шера «Солнечное» яхача Москвена юххерча совхозах фуий а котама дулха а йоккха фабрика хиннай.

ХIанз цига 70 эзар яхкаш йола котами 40 эзар жужаки да.

Совхозерча болхлоша укх шера паччахьалкхенна дIалургда миллион фуъи 1300 центнер котама дулхи. 1960 шерага кхоачача хана совхоза шера арахецаргда 20 миллион фуъ.

Сурта тIа: совхоза директор Н. Ф. Любкини котамашка хьожаш йола А. Е. Богдановаи боахк таьлме йохкача котамий Iулл хоржаш.

Е. Кассина сурт.
ТАСС-а фотохроника.

Парникаш электричествоца йIоахъеш йола керда система

Ленинград. (ТАСС). Къилбаседа-малхбузен Iилма-тохкама юрта боахаман института сотрудникаша парникаш электричествоца йIоахъеш йола устройство кийчъяьй.

Котлована кIийленах дIоахала а пхорагIа а теха шин ярусах болата саьргаш доахк. Лакхера ярус, парникаш йIоахъярал совгIа тока Iоткъамах нах лорабеш йола экран а я. Саьргий ярусашта юкъерча моттигаш тIа гIум хьоарц, цунна тIа, рассада дIайогIа лаьтта дулл. 220 вольт напряжени йолча тока йIовхал дика чакхйоал гIомарах.

Из система кийчъеш, дукха мах болаш йола бронировани кабель а езац. Кхыча системашца еча йIовхалга йодачул шозза кIезигагIа электроэнерги а йода цунга.

«Гатчинский», «Оборона» яхача совхозашкеи, Iилматохкама Агрофизечески института опытни участкеи парникаш хIанз цу кердача системаца кийчъеш яь

ТБИЛИССКИ ЭЛЕКТРОВОЗ

ТБИЛИСИ. (ТАСС). Кердача шерага дикача хьоккхамашца, миштай хьожаш техкар, из дIа-юха лелаярца, тбилисски электровозостроительни заводс хьаяь йола хьалхара магистральни электровоз «Н-8-201». Гуржий локомотив хьаяьй, Новочеркасски электростроительни завода кердача электровози хьисапера. 5.700 говра низ ба цун, 180 тонна дозал да, хIара чун 525 киловатт низ болаш бархI двигател йоал цох.

Электровоз арахийцай республикан массех машиностроительни предприятейи мехка кхыча локомотивостроительни заводии шеррача производственни кооперацен лардаца.

БОЛХ А БУ, ДЕША А ДЕШ

«Малгобекнефта» 1-ча промыслан шоллагIча бригаде мастералла болх беш я М. В. Дублицкая.

— Муружев Абуязит тхо долча болх бе вена дукха ха-м яц,—йоах мастера Дублицкес, — хIаьта а дика болхло цу сахьате вовз. Ше деш дола хIама лаьрхIа деш, балха эшар, доацар, шийгара хIама бIарга ца дайташ саг ва Муружев Абуязит.

Ше болх беш воллашехь а, динамографиста говзал Iомаеш дешаш а ва оператора помощник вола Муружев.

Сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): оператора помощник Муружев Абуязити старши оператор П. Решитняки № 1 йолча нефтекачалка тIа болх беш боахк.

С. Шерипова сурт.

Фабрикан коллективо тIаийца декхараш

Грознерча барзкъаш тегача номер шиъ йолча паччахьалкхен фабрикан коллективо дикача балха толамашца дездир хьахинна керда шу.

1957-ча шера барзкъаш тегара а кхыдолча балхий а план ханал 20 ди хьалха кхоачашйир фабрико. Цул совгIа, 1957-ча шера дика къахьегарца балха план 102,6 процент кхоачаш а еш, паччахьалкхенна кходаьча 2648 квадратни метр кIадахи, 5192 квадратни метр даьрехи, 3727 квадратни метр боамбе кIадахи коллективо тега а тийга арахийцай 1200 кхалнаьха кочи, 1048 даьре плащи, 950 маIача наьха даьре кочи, 1300 берий барзкъаши, иштта кхыдараши. Товарах бода мах кIезигбарца хьахинна продукци кхояр цхьа миллиони пхи бIаь эзари сомага дIакхоач.

Хьадеча балхий дикалцеи сухалцеи гIорьяьнна я фабрике дуккха а цехаш. Масала, новкъоста Ханзиевас хьалхале лелаеча барзкъаш тегача цехо хIара бетта балха задани 150—170 процент кхоачашъю. Цехе дикагIа бола болхлой ба: Трофименкои, Губини, гIалгIа Ужахова Любаи, Козиковаи.

Номер шиъ йолча фабрике болх беш а Iомалуш а ткъаьх совгIа кхалнах а маIанах ба.

Цул сомгIа, фабрика директор вола новкъост Ампуков Нажмуддини партийни организацен секретарь новкъост Афанасьеви чIоагIа уйла тIаяхийта къахьегаш ба вай нах дукхагIа балха юкъе чуозара а царех дика мастераш хилийтара а.

Кердача 1958-ча шера кхы а дикагIа къахьега лаьрхIача фабрика коллективо укх деношка СССР-а Лакхехьарча Советеи НГI АССР-а Лакхьехьарча Советеи хоржамаш де оттадаьча ден сийна социалистически яхь а лаьца, керда декхараш тIаэцаш, йоккха митинг йир.

Митинг хьайийлар фабрични парткомитета секретара новкъоста Мазурчик Антониная. Цо гулбеннараштa йийшар хьалхарча квартала план ханал хьалха, 29 марта, кхоачашъе аьнна оттаяьча текста проект. Цу тIа йоахар: «дикагIча сортах йола продукци арахецара план, цхьа процент лакхъе, продукцен мах лохбарна къахьегама овсарал лакх а еш, цхьа эзар метр кIада паччахьалкхенна кходе, иштта кхыдараш».

Болхлой цIерах митинге къамаьлаш дир хьалхале лелаеча бригада мотористка йолча новкъоста Щербаева Нинаси, депутат а председатель цехкома а йолча новкъоста Трофименкоси, иштта кхыбарашеи. Коллективо тIаийца декхараш сийленца кхоачашдерг хилар белгал а доаккхаш ,къамаьлаш дир митинге кхыча болхлоша а.

А. ДОДОВ.

Ленинград. С. Орджоникидзе цIерах йола Балтийски завод хьалъераша ялхлагIча пятилеткан шин шера лоархIам бола гIулакх даьд мехка чкъаьрий доаха промыслови флот доккхача океански дизель — электроходни рефрижераторашца Iалашдеш. 1957 шера эггара тIеххьара дола 10 эзар тонна водоизмещени йола «Красногвардейск» яха рефрижератор 27 декабре хи тIа хийцар цар.

Сурта тIа да: «Красногвардейск» яха рефрижератор хи тIа хийцачул тIехьагIа.

Говзалца хьаяьча шоллагIча спутнико Лаьттанна гонахьа эзар го баккхар

13-ча январе бийсанна 2 сахьат даьлча Лаьттанна гонахьа эзар го баьккха яьлар говзалца хьаяь шоллагIа спутник. Ше лаьттара хьалхийцача денз 45,4 миллион километр никъ баьб цо, Марс яха планета Лаьттанна эггара гарга енача хана Лаьттанеи Марсаи юкъера юкъах диъ дакъа дича царех кхаь даькъал дуккхагIа никъ ба из.

Беттаннеи Лаьттаннеи юкъерча юкъал 120-за дукхагIа никъ а ба из.

Эзар го боаккхаш говзалца хьаяьча шоллагIча спутнико баь никъ, эзар го боаккхаш говзалца хьаяьча хьалхарча спутнико баьчул 2,2 миллион километр дукхагIа ба.

ШоллагIа спутник йолаелча денз 3,9 минутага кхаччалца хувцаденнад цун лелар. Денибуси хулаш бола хувцам 4,5 секунд ба хIанз, из йолаеннача деношка шин секундал кIеззига тIех мара бацар из хувцам. Лаьттан тIара цун эггара а тIех дола лакхал 370 километр лохденнад, хIанз спутник 1.300 километр лаьттанна лакха я.

Орбитан параметраш юсташ а хьагойташ а оптически дустамаш да. Ленинградерча, Пулковерча, Ригерча, Архангельскерча Киеверча, Сталинабадерча. Тартурча, Вологдерча, Вильнюсерча, Якутскерча, Абастуманерча, Владивостокерча, Хабаровскерча, Иркутскерча иштта кхыча а говзалца хьаяьча Лаьттан спутника тохкам беча астрономически пункташкара дика чIоагIа лоархIаме материалаш ух.

Къаьга ха эттача хана малх чубизачул тIехьагIа къилбаседан шорал 60-негара 65 градусага кхаччалца малх хьалбалалехьа 29 негара 61 градусага кхачалца долча къулбехьан шорал духхьал хьалхьажача сага а бIаргагургья говзалца хьаяь Лаьттан шоллагIа спутник.

* * *

14 январе Iуйрийна 6 сахьат даьлча говзалца хьаяьча шоллагIча спутнико 1,016 го баьккхар Лаьттанна гонахьа. Къаьга ха эттача хана духхьал хьалхьажача бIарга гургья Лаьттан спутник; малх чубизачул тIехьагIа къилбаседан шоралла 59 негара денз 65 градусага кхаччалцеи малх хьалбалалехьа 28-негара денз 63 градусага кхаччалца долча къулбехьан шоралгеи гIолла.

Нохч-ГІалгІай областан VI партийни конференци

ССКП обкома отчетни докладах йола пренеш

А. И. Шепелев,

ССКП Грозненски горкома секретарь

Вай областной партийни конференци чаккхйоал, сийлахь боккха коммунистически гІирс хьалбара исторен лоархІам бола йоаккха программа кхоачашъяь ССКП XX-гІа съезд хинна ши шу даьнначул тІехьагІа. Хоза а дика дог гІоздоаккхаш а да, цу дІадахача шин шеро Советски Союза халкъий промышленностьи юрта боахами айбарна а къахьегамхой вахара а культуран а хьал айдарна а доккхий толамаш даьха хилар. Уж дахар Іалаш хиннад, вай сийлен Коммунистически партена деррига адамаш тІехьа а долаш, ший Ленински Центральни Комитетага хьалхале а йолаш, XX-ча партсъездо оттабаьча новкъа гІолла тешам бенна дІайодаш хиларца.

Иштта хоза хеташ да, Къилбаседан Кавказе къаьнагІчарех йола мехкдаьттан Грознен партийни организаци, съезда исторически лоархІамера решенеш кхоачашъеш, вай мехка коммунизман гІирс хьалбара йоккха программа кхоачашъярна дикка доккха дакъа лоацаш хилар.

Грознен промышленносто шин шера планал совгІа 175 миллион сома промышленни продукци еннай. Къахьегама овсарал лакхъяра соахкара план тІеххкоачашъяьй. Дикка болх баьб Карабулакеи Гойт-Кертеи керда мехкдаьтта доалла моттигаш тахкарнеи царех пайда эцарнеи.

Грозненски химически завода коллективо дІадоладарца города предприятешкеи гІирсаш хьалдечеи хІанз хургдолча СССР Лакхехьарча Советеи вай мехка Лакхехьарча Советен хоржамаш дар чакхдаккхара сийна Грознен къахьегамхоша керда производственни толамаш дахарца белгалдергда хоржамаш делга.

Промышленностени транспортен гІирсаш хьалдеча организацей балха цхьадола гІулакхаш кхоачашдар Іалашдаьд, городской партийни организаци промышленни балха кІоаргагІа уйла тІайохийташ, шеррача нахацара бувзамаш чІоагІ а даь, шоашта бе тІабиллача балха коммунисташ бехктокхаме хилар айдарца.

Къахьегамхой лакхара творчески активность — керда доккхий декхараш дика гІулакх карагІ а дувлаш кхоачашдара тешам ба.

Грозне, Горьковерча города къахьегамхошкара хьоккхам а ийца, нах чубаха цІеноши культурно-вахара гІирсаши хьалдеш латт. Нагахьа 1956-ча шера городе 28 эзар квадратни метр гІирсаш хьалдаьдале, 1957-ча шера — 50 эзар даьд уж. Юххьонца, соахка лаьрхІа дар наьха шоай низий методаца хьалде 9 эзар квадратни метр цІенош, хІаьта хьалдаьраш 14.5 эзар квадратни метр да. 1000 совгІа дезало шоашта цІенош хьалдаьд. Цул совгІа 374 квартира хиннай къахьегамхошта учрежденеш чухинна цІенош мукъадаларах. Цу дерриганеша йиш хилийтар дахача шера 3 эзар дезал чуІеча цІеношца Іалашбе.

Соахка декабрь бетта партен горкомо чІоагІйир Грозне нах баха цІенош хьалдар дегІадоаладара перспективни план. Цу планах 10 ш. хьалде лаьрхІад 1.365 эзар квадратни метр цІенош, цо йиш хулийт вай городе баха нах цІеношца Іалашбе. Городской партийни организацес, цу гІулакха чІоагІа лоархІам хилар а лерхІаш, берригa ший низ тІабохийтаргба из дикача толамашца кхоачашдарна.

ГІирсаш хьалдар шерра даржарца фондах йола материалаш—хьу, цемент, иштта кхыдараш кхоачамбоацаш хилар холуш да. ЦІен тІа юлла а вешта йола а кирпишк хьаяри кІир яккхари тІехьадусаш да. Уж гІулаккхаш лера тІа дахар, эггара хьалха партен обкома, НГІ АССР оргкомитета, совнархоза декхар да.

Доклада тІа белгалдаьха да республике юрта боахама производстван продукци дегІаяра гІулакх. Иза-м дика да. Цхьабакъда, укх тІеххьарча шерашка во да Грозне баха нах овощашца Іалашбара гІулакх. Городе бахаш бола нах шурийца Іалашбар а кхоачамболаш дац.

Городаш овощашца, коартолашца, шурийца Іалашъярна бехктокхаме болча н. н. Слюсаревгара, Русингара, Беленкогара, Парфеновгара из болх дика лоаттабар дІадехаш хиннаяц обкома бюро. Из гІулакх хоадамболлаш айде деза.

Республика юхаметтаоттаяр чІоагІа лоархІамера гІулакх да парторганизацен вахар чухь. ССКП Центральни Комитетеи Советски правительствани новкъостленца областан партоорганизацена мегаьд шоай мехка баха юхабаьхка бола дукхагІа бола нах цІеношцеи балхацеи Іалашбе. Цхьабакъда харцахьа да нохчийи гІалгІайи къама автономи юхаоттаярна долча гІулакхий кхоачамбоацараш ца лархІар.

ЦІабаьхкача нахах дукха ба хІанз а балхаца Іалащбинза бараш. Из иштта долашехьа а вай республике кхы а керда дезал хьабоалабелга сихдеш я оргкомитет. Оргкомитета а госплана а цу гІулакха дола гІалат да, цу гІулакха моттигерча партийнии советскии организацешка хоатташ цар болх ца лелабар.

Киргизеи Казахстанеи биса хІанз цига бахаш бола нохчийи гІалгІайи балхаца а чуІеча цІеношца а Іалашхинна хилар лерхІаш хилча, уж меттахьа баха хьашт дац е еза кийчо вай ялцца. Цу гІулакхага дика теркам тІабохийташ хьажа еза партен обкома бюро. Цу гІулакхага къаьстта хьажа беза, цу гІулакха бехктокхаме бола нн. Черкевич, Гайирбеков, Сагаев.

Нохч-гІалгІай къам цІа а доаладаь из цІеношца Іалаш а даь дитарца Іе йиш яц республика юхаметтаоттаяра гІулакх. ХьатІа цІа ухаш бола нах политически вахараи хьинарийца болх бараи юкъеозарца дола гІулакх сиха леладе деза. Укхаза лоархІам болаш да кхоачамбоацаш долча гІулакхашта уллув гІолла тІех ца валари хьалхарча къьнача воча гІулакхашца къовсам лелабари.

Областан ерригача парторганизацеси хІара коммунистои наха юкъе хІара дийнахьа шерра кхетама болх лелабе беза. Къаьстта из доагІа шоай нах безаш болча, къамах болча коммунисташта, хІана аьлча нах безар — из да керда гІирс хьалбарна новкъа дола хІамаш дІадахарна де мел дезар делга.

Къама автономи юхаметтаоттаяра декхар дика гІулакхаш карагІдувлаш кхоачашдулургда нагахьа вай, сийлахь-йоаккха ленински принципаши къамий доттагІали пролетарски интернационализман гІулакхаши цхьоагІо а йолаш дика чакхдоахаш болх бойя.

Грозненски городской партийни организацес цу гІулакха чІоагІа лоархІам а беш, мел эшар дергда вай сийлахь-йоккхача Даьхен хьалхалаттача республикаех цаІ — Нохч-ГІалгІай республика хилийтарна.

Цу дерриганеша айдир города къахьегамхой творчески дика дакъа лацар. ДІадахача шера 11 бетта цар юкъе а йоалаяь пайда ийцаб 5 эзар гаргга рационализаторски предложенех, шера 22 миллион сома экономи а йолаш.

В. Ф. Русин,

юртбоахама республикански управленен начальник

Областан партен организацес дикка болх баьб дІахо колхозийи совхозийи боахама гІулакх вІашагІдоллара. Укх тІеххьарча шин шера дикка шерденнад юртбоахама продукташ яхара а уж пачхахьалкхенна дІаялара а гІулакх. Колхозашеи совхозашеи ханал хьалха расчеташ ю паччахьалкхенца продукцен дукха тайпаш дІателаш.

Республике хІанз 18 совхоз я, царех 11 керда вІашагІтеха я. Царех дукхагІъяраш хьалхалаттача колхозел хІанз а боахама гІулакха тІехьа лел. Доккхий зенаш хинна йисте даьннад дІадаха юртбоахама шу Назрановски, Лермонтовски, Ингушски, Джалкински совхозашка.

Юртбоахама управлени, партен обкомагареи оргкомитетагареи новкъостал эшаш я, укх шера совхозашкара производство айярнеи, кадрашца уж чІоагІъярнеи, техникаца уж Іалашъярнеи бола болх вІаштІехьабаккха. Юртбоахама балхаца дика говзал йола дукха нах городе сайцаб. Партен обкома кердача составо, уж нах совхозаш чІоагІъе дІабахийта беза, цар отделенешка а, фермашка а, бригадашка а.

Укх тІеххьарча хана дукха болх баьб хІара Іаттагара шура дукхагІа яккхарна. Из во дац, цхьабакъда, кІезига да. Юкъера лаьрхІача цхьан Іаттагара шура яккхар лакха дале а доахан доажадеча 100 гектара лаьрхІача кІезига хила а йиш я шура яккхар. Сунженски районо 1957 шера хІара Іаттагара 2200 килограмм шура яьккхай. Урус-Мартановски районо а иштта яьккхай. ХІаьта Сунженски районе доахан доажоча 100 гектар лаьттана юкъера лаьрхІача 3,7 етт кхоач, хІаьта Урус-Мартановски районе — 8 етт кхоач, Сунженцаша 100 гектара тІара 75 килограмм шура яьккхай, хІаьта Урус-Мартановцаша — 150 килограмм яьккхай. Къовсам лелабе беза 100 гектар лаьттанга диллача дукхагІа шура яккхарна. Районий, совхозий, колхозий, МТС хьалхале лелаераша уйла тІаяхийта еза доахан Іаьхар дисар дІадаккхарна.

ХІанз укх сахьате караийца леладе дезаш дола юртбоахамера гІулакх да, бІаьсти ялат дІадерна кийчо яр. Колхозийи совхозийи дІаде дика фу дий а цар из кхоачамболаш дий а хьажа деза, кхашка кхо диллар вІашагІдолла деза, техника кийчъе еза.

Укх шера республикана могаргда дІахо юртбоахама продуктай дукхал айъе а уж ханал хьалха пачхахьалкхенна дІаялар кхоачашде а.

бола, декхараш, программа а оттаяь занятеш дІайолае а еза.

Областан партийни организацес чІоагІа лоархІаш да, цахаддаш интернациональни хьехамца къахьегамхой кхетабелга. Нохчийи гІалгІайи кхыча къамашцара доттагІал, къаьстта эрсий къамацара, чІоагІде деза, хІана аьлча цунца доккха новкъостал хул автономи юхаметтаоттаярна а республикан экономикеи культуреи лакхъярна а.

Къамий доттагІал чІоагІлу гІалгІаша, нохчаша, эрсаша, кхыча къамах бараша цхьана къахьегарца. Из чІоагІа лоархІаме да дІахо республикан экономика лакхъярна.

Республике цІабаьхкача гІалгІаехи нохчечи доаггІача тайпара къахьега ца ловш, хІанз а къаьнача законаштеи, адаташтеи, шариІатаи кІалхара баланза бараш а ба. Коммунисташ, къаьстта гІалгІайи нохчийи коммунисташ, декхарийла ба ма-могга дІаяхача ханах юхедиса во гІулакхаш доахкача нахаца къовсам лелабе. Дукха истий кхувлилга а, мехкарий деша ца ухилга а, во гІулакхаш къайла кхухьилга а дІадаха деза цар.

ХІара коммуниста декхар да ма-могга гІо де дІахо республикан экономика дегІайоалаярна, тІехь-тІехьагІа чІоагІ а еш ленински къамий политика чакхъяккхарна.

В. А. Татаев,

оргкомитета культуран управленен начальник

Вай республика юхаметтаоттаярца вайна хьалхашка эттад декхар — нохчийи гІалгІайи къаман культура лакхъе а шеръе а наькъаш кийчделга. Цунах цхьадараш хІанззехьа а даь даьннад. Юхаметтаоттаяьй Нохч-ГІалгІай иллени халхареи ансамбль, юрташка а городашка а сийдеш я из. Хьалхара вІашагІделлад теникий театр, республикански филармоне вІашагІъеллай эстрадни группа а. Кхоачашъеш латт культурани искусствани болхлой кийчбара мероприятеш, культуран учреждепеш шеръелга, кхыдараш а.

Бакъда, кхоачашбе безача боккхача балхах цхьа юхь мара яц из. Юрташкара культуранкхетама болх хІанз а лоха ба. Цунна эггара хьалха бехктокхаме яр культуран управлени я.

Цхьабакъда, культуран учрежденей балха кхоачамбоацараш нийслу моттигашка цун теркам ца барца. Материальни база а кхоачамболаш яц цига. Дукха клубаши библиотекаши лаьрххІа кийчдаь доацача цІеношка я.

Районашкара цхьабола хьалхале лелаераш бицлу обществан инициатива хила езилгах, колхозий, совхозий, потребкооперацей средстваш культуран учрежденешка дІаахийта езилгах.

Наурски районерча колхозашеи, совхозашеи доладаьр лоархІам болаш гІулакх да, цар лаьрхІад шоай низаца клубаши, библиотекаши, берий яслеши хьалъе.

Доклада тІа культуран управленена критика йора, культурни гІишлонаш хьалъяра терко йиц яхаш.

Бакъда, цу гІулакха партен обкомои оргкомитетои тхона деш гІо-м дац. Дукха соцамаш даьд республикански театри типографии хьалъе еза яхаш. Массадараш а кхоачаш ца деш латт.

ХІаьта партен обкома ховш да Шалинскии, Урус-Мартановскии районашка культуран цІенош хьалдар во латтилга. Уж сихагІа хьалдарна деш цхьаккха хІама а дац.

Культуран управленес дуккха а дийша нах бахийтаб районашка болх бе. Бакъда, цига цу болхошта эшачун йоакхо йиц. Цудухьа кадраш дІаух. Къаьстта из да Урус-Мартановскии, Шалинскии, Ачхой-Мартановскии районашка. Уж гІулакхаш дІадаха деза. ДІадаккха деза цхьайолча районашка культурни-кхетама балха тІа гІалатдаьнна кхычахьара дІабаьха нах ухийтилга а.

Укх шера республике культуран учрежденеш шерлуш я. Бакъда, планах лаьрхІар вайна кхоачам болаш дац. Цудухьа моттигашка дуларг мел дар де деза бахача нахацара культуран болх тоабарна.

1960 шера белгалдоаккхаргдолаш да Нохч-ГІалгІай мехка Советски Іаьдал этта 40 шу дизар. Партен кердача обкомо гІо дар дезар тхона Нохч-ГІалгІай турпалхочох, Шерипов Асламбеках, кинофильм арахецарна.

М. А. Аванесов,

ССКП Малгобекски горкома секретарь

Малгобекски городской партийни организацес цхьадола толамаш даьхад боахаман а культуран а гІишлоне. Мехкдаьтта доаккхилга лакхденнад, эксплуатаце вторични методаш леладелга шерденнад. Ачалкхе промышленнии мехкдаьтта даьккхад. 1957 шера план, бурув деттача конторагара дІаиккхача, ерригача предприятеша кхоачашъяьй.

Цхьадола толамаш даьхад юрта боахаме а. Паччахьалкхенна шура, дулх, фуаш, тха дІачу лулга а дохкилга а лакхденнад. Хьайбаех боала пайда лакхбеннаб. «Кавказ» яха колхоз массехк шера Ерригсоюзни юртбоахаман выставке дакъалацархо я.

ХІаьта а бІаь гектар лаьттан тІара юртбоахаман продукци яккхар хІанз а лоха да. Лаьтта леладара культура лакхъелга шорта лел, цунах ялат кІезига хьувкъ

Доккхий кхоачамбоацараш да юкъара хьайбаш леладарна. Царех кертера дараш — доакъараш кІезига хилари кадрашца болх мела лелабари да. Юкъара хьайбаш леладелга сихха дегІадоаладарна эшаш да доакъара кхоачам хилийтар, кадрай балха говзал лакхъяр, ерригача фермашка республике хьайбаш леладеча дикагІча болхлой опыт хьолга.

Тха районе 1.500-нел дукхагІа нохчийи гІалгІайи баьхкаб, царна доккха новкъостал даьд чубаха цІенош хьалдеши балха дІанийсбеши. Хьалдаь даьннад 500 цІа хьалдеш латт 320 цІа.

Хьалхале лелаеча балха вахийтав 95 новкъост.

Царех дукхагІа бараш дика хьож шоашта тІабиллача балхага. Цхьабакъда, нохчийи гІалгІайи къаман кадраш кийъяра юкъе деррига а дика дац. ВІашагІдолла деза нохчашкеи гІалгІашкеи дешийталга, буровикий, гІишлошъерий, мехкдаьтта даккхара операторий говзал Іомае царна гІо де деза иштта Іомадайта деза сомий а комсий а бешамаш лелаелга, свекловодий культпросветболхлой говзал.

Отчетни доклада тІа новкъ. Яковлевс нийса критика йир партен Малгобекски горкома промышленностаннеи юрта боахамаи хьалхале лелаярна цІенхоштта кхоачамбоацараш хиларах. ДІаяхача городской партийни конференце делегаташа белгалдаьхар тохкаш бурув тохар тІехьадиса хилар, авареш дукха хилар, иштта хиларца соцалу мехкдаьтта доалла керда моттигаш кийчъяр. Цунна бехке партен горком я. Цхьабакъда, ала дезаш да совнархозои мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленностан управленеси мел эшачунца Малгобекски буровикаш Іалашбарна йоакхо ца яр, из бахьан дукха простояш хилар.

Тохкам бара гІулакх кердача шера а тоалуш дац. Бурув детта станокаш дукхагІа хилийта еза. Из иштта доллаше а станокий парк дукхагІа елга мела лел, къаьнача оборудованена ремонт елга во лел. Мехкдаьтта дукха доаллача мелови отложенешта тохкам бар шорта лел, балхаш пачхахьалкхен дукха мах бодаш хул. Мелови горизонташта тохкам белга цхьатарра 3-4 станокаца дича бакъахьа хургдар. Оаха дех совнархозагара а партен обкомагара а из гІулакх чехкагІа къоастадар.

МагІалбикан вахаре лоархІам болаш да эксплуатацен вторични методаш. Совнархозо лаьрхІад пласташка хий чухецалга лакхде. Мичара дахьаргда из? Из доагІаргдола моттигаш белгалъяьха яц.

1958 шера де дезаш дуккха а гІишлошъяра а монтажни а балхаш да. Царех дукхагІа дараш дерга совнархоза гІишлошъяра а гІишлой материалий а управленес. Тхона хетачох гІулакх толамца чакхдаккхарна тхо долча гІишлошъю организаци вІашагІйолла еза.

ДІайийна хІама дика хьувкъаш да Алханчуртан къух тІара лаьтташ. Цига сомийи комсийи бошамаш йогІа торо я. Оаха оттадаьд 1000 гаргга гектар комсий бешамаш йогІа, шекара свеклаш ювлга доладелга. Цу къуха хий деза. Нов. Чадовс даь къамаьл хьал а лоацаш партен обкомагара дех аз Алханчурта канала малхбузен дакъа ийстедоакхалга сихделгеи цу чу хий хилийтари.

Нов. Аванесовс партен обкоманеи оргкомитетаи критика ю хІанз а балх юкъера канцелярски методаш цар дІа ца яхара. Партен горкомагеи горисполкомагеи геттара дукха соцамаш, телеграммаш, письмош ух, хІаьта бокъонца дезаш дола новкъостал кІезига ду. Нахацара бувзам, моттигашка организаторски болх чІоагІбе беза.

Н. А. Асхабов,

ССКП Веденски райкома секретарь

Нохч-ГІалгІай республика юхаметтаоттаярна партеси правительствоси яь исторен лоархІам бола решени я, вай партен ленински къамий политика котъялара сийрда хьоккхам. Нохч-ГІалгІай халкъо чІоагІа баркал оалаш тІаийцай из решени.

ССКП обкомо хьалхале а лелаеш, цо новкъостал а деш, Веденски района партен организацес кІезиг-дукха болх баьб общественно-пайдана болча балха цІабаьхка нах юкъеозарнеи цар вахара а культуран а гІулакхаш Іалашдарнеи. Районе 15 колхоз вІашагІтехай. Паччахьалкхен новкъостленца доахан а автомашинаш а ийцай цар.

Партен организацес лерхІаш да, лакхара пайдаш а долаш йола йоккхий колхозаш вІашагІйохкар. Из хила йиш я, нагахьа санна, районе кІезига долча, оахача лаьттаех дика пайда эцаш хуле. Цудухьа района юрта боахам керттерча дакъе дулхеи шурийи хьайбай боахами, бешамаши, нокхарийи леладеча новкъа баккха беза. Хьайбашта доакъарийна дукхагІа дІае еза хьажкІаш, цунца дегІадоалалургда доахани жаи дукхагІа хилар.

Кхаь шера 350 гектара тІа сомий бешамаш йогІилга лаьрхІа да. Иштта къаьна бешамаш а тоаергья.

Аханза ихкаьи хьуна петараш йолаш долеи 900 гектар лаьтташ цІен а даь аха лаьрхІад. ХІаьта из дича а кхоачамболаш хургдац районе лаьтташ. Колхозашка шаьрачара 5 эзар гектарал кІезигагІа доацаш оаха лаьтта эш, Іай доахан доажаде 20 эзар гектар лаьтта а эш. Оаха дехар ду оргкомитетага тха района уж лаьтташ далар.

Керда колхозаш дика дегІаяхкарна йиш хургья нагахьа промышленни предприятеша царна дика шефал леладеш хуле. Тхо тешаш да Грозненски городской парторганизацес цун лоархІам бергхиларах.

Моттигерча промышленноста управленеси промсоветои районa новкъостал де деза гІирсаш хьалду материалаш хьаярна йолча дукхача бедалах пайда эцарна. Тха районе шера 16 эзар банка консерваш арахецаш консервай завод йилла йиш я. ХІаьта, кхачан промышленностен товарий управлени из завод хьалъярна раьза йоацаш я. Цу гІулакхо дикка айергьяр района экономика, дукха на чуозаргбар производстве.

Районе кхалнаьха школа я, цхьабакъда из чуйола цІенош дешара пайдана дац. Керда школа е езаш я, вІашагІтоха еза керда классаш а.

Электроэнерги ца хиларо тІехьатет района боахам дегІабар. ХІаьта электроэнерги гаьна йоацаш, уллув я — Подлесни яхача юрта, тха райцентра гаьна йоацача. Оаха дех, Подлеснера Ведана кхаччалца высоковольтни лини йилларна новкъостал делга.

Респотребсоюз во хьож бахача наьха гІулакхашта йоаккхоярна, тикаш а кхыйола наха эша учрежденеш а яц. Респотребсоюзо во Іалашбу моттигерча леспромхоза болхлой спецбарцкъашцеи кхачан продуктащцеи.

Ш. С. Сагаев,

ССКП обкома секретарь

Отчетни хана Нохч-ГІалгІай АССР-а юрта боахам дикка лакхбеннаб.

Бакъда, цу толамашка хьажжа дукха кхоачамбоацараш а да. ДукхагІа йолча керда вІашагІъеххкача совхозашка доккхий зенаш долаш чакхдаьннад дІадаха боахама шу. Юрта боахамах згтара тІехьадиса да дулх Іалашделга.

Цхьаболча совхозийи колхозийи хьалхале лелаерий харцахьа уйла я, нохчийи гІалгІайи республике цІабахкарца хьакхарч лелае хала хургда яхаш. Массава а, эггара хьалха нохчийи гІалгІайи, дІакхетабе беза, хьакхий дулх даари цадаари — сага ший лоІам ба, цхьабакъда, тІех пайданах хьакхарч лелае, вай декхарийла да, уж ебайинза вай дарг а дац. Кхетаде деза, хьакхий дулх доаккхилга лакхдара дуьхьале ечо доккха зе делга ерригa животноводство дегІайоалаярна а, хІаьта цудухьа ше шийна а.

Дика божа боажабу лоаман моттигаш я Советскии, Первомайскии, Урус-Мартановскии, Ачхой - Мартановскии районий лоамашкахьа. Цига кхеде деза дулха кийчдеш дола доахан. Лоаман районашка коартолийи хьажкІийи кхаш шерде а деза. Республикерча колхозашка, совхозашка, колхозникийи, болхлойи, гІулакх е б а р и й и коашкарча бешамашка сомийи комсийи бешамаш шеръе еза. Лоамана юхерча моттигашка шекар доаккха свеклаш лелае а еза вай.

Колхозаштеи совхозаштеи керда нах тІабаьхкаб. Агротехнически дешар Іомаде деза царна. ЧІоагІа лоархІаме да кастта колхозий председателийи, совхозий отделеней управляющейи, фермай заведующейи, кхашкарча а сомий бешамий а бригадай бригадирийи квалификаци лакхъе курсаш вІашагІйохкилга. Юрта боахаман управленес ма-могга сихагІа кхоачашде деза, курсаш вІашагІйохкарца бувзам

К. С. Хункарханова,

Шалински районерча коатІарча оалхазарий ферма заведующи

Отчетни доклада тІа а, пренех къамаьл даьраша а нийса белгалдаьхар юрта боахаман балхах кхоачамбоацараш. Уж кхоачамбоацараш дІадаха деза. Райкома секретарьи райисполкома председательи хинна ца Іеш, хІара коммунист хила веза ше доал деш йолча балха участкана бехктокхаме. Из иштта хилча мара тоалургбац боахама болх.

Новкъ. Яковлес доклада тІа вай республике кхалнаьха актив кІезига я йоах, къаьстта гІалгІйи нохчийи кхалнаьха актив. Тха, гІалгІайи нохчийи кхалнаьха, хІанз а партийнии советскии организацеша йоаггІача тайпара йоакхо йиц. Вай республике хІанз а цхьаболча нохчийи гІалгІайи коммунисташа шоай кхалнах общественни балха юкъе бахийтац.

Дезала юкъе бер ларттІа кхетадарна, Іомадарна, дешийтарна йоакхо еш бац цхьабола нохчийи гІалгІайи. Беро дика дешаргда, ларттІа цун дешара а, салаІара а йоакхо еш даи нанеи хуле. Са йиІиг ворхІлагІча классе дешаш я. ТІех дика дешаш я из, аз цун дешара масса хана а сагото юндаь.

Аз болх беча ферма коллективо дика толамаш даьхад дІадахача шера, керда толамаш доахаргда оаха укх кердача шера а. Укх 1958 шера юккъера лаьрхІача хІара котамо 130 фуъ лургдолаш дІахьоргба аз ферма болх.

Нохч-ГIалгIай областан VI партийни конференци

ССКП обкома отчетни докладах йола пренеш

М. Г. Гайрбеков,

Нохч-ГIалгIай АССР-а организационни комитета председатель

Областан парторганизацес Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаеш доккхий декхараш кхоачашду. 1957 шера цIабаьхкаб 200 эзар нохчийи гIалгIайи. Царна паччахьалкхен чотах 15 эзар цIенош даьд, 5 эзар гаргга шоаш хьалдаьд.

Цхьабакъда, цхьайолча районашка дукхагIа дола цIенош хьалдаь даьннадац.

Чубаха цIенош дараи цIабаьхка нах балха дIанийсбараи юкъе доккхий кхоачамбоацараш да. Нах чубаха гIишлош хьалъяра юкъара план республике кхоачашъяьяле а цхьайолча организацеша цу хьакъехьа декхараш кхоачашдаьдац. Оргкомитета доххара-эцара управленес нах чубаха цхьа квадратни метр цIенош даьдац.

Во болх баьб «Чечингстрой» тресто, юрта боахамани халкъа дешареи управленеша.

ДIадахача шера кирпишкаш яра план йохайир гIишлоний материалий управленес (новкъ. Яковлев), Нохч-ГIалгIай промсовето (новкъ. Тряпкин), доагора промышленностан управленес (новкъ. Карлов). Эксплуатаце яхийтаяц цхьайола предприятеш, школаш, больницаш, иштта кхыйола объекташ. Шоашта цIенош деш боахкараш бизза Iалашбац тховна тIа юллача кирпишкаца.

Из деррига а хилар оргкомитето цу лоархIаме йолча участканна хьалхале мела лелаярах.

ЦIабаьхкача нохчехи гIалгIаехи дукхагIа бараш хьаьнал къахьегаш ба промышленносте, транспорте, юрта боахаме. ХIаьта а кIезига бац къахьегама а юкъарча вахара а юкъе дакъа а ца лоацаш шоай боахам шербеш, спекуляци лелаеш, ховшшехь а социалистически законаш телхадеш бола нах. Цу паразитически элементашца къиза къовсам лоаттабе беза.

Бакъде дезаш да цIабаьхка нах балха дIанийсбеш оргкомитет хьажа езача тайпара ца хьожаши принципиальность йоацаши моттигаш хиннилга.

Из иштта хиларах цхьайолча районашка дукха болхлой эшаш, вокха районашка болхлой совгIа болаш моттигаш я. Кхыдола гIалаташ а дувлийтад. Хьалкхаьча беррига нах юкъара пайда эцача къахьегама юкъе эза хила беза. Из керттерча декхарех цаI да.

Боккха лоархIам болаш да хьалхале лелаю кадраш, къаьстта нохчийи гIалгIайи, лахар а дIанийсъяр а. ВIашагIйохкха еза кадрай балха говзал лакхайоаккхаш йола курсаш.

ХIанз областан партийни организаци болх беш я промышленность, юрта боахам, культура лакхаяккхар айдарна, Советски Союза автономни республикашта юкъе экономически хьалхале лелаеча республикех цаI Нохч-ГIалгIай республика хилийтарна.

Партеси правительствоси вайна доккха новкъостал ду цу гIулакха.

1958—60 шш. хьалъергья 47 йоккха предприяти.

Юртбоахаман культураш хьувкъар Iалашдарна лаьрхIа да хий детташ дола лаьтташ дукхагIа хилийтар. ДукхагIа хургья сомийи комсийи бешамаш. Хьайбаш леладелга лакхдара гIулакхаш чакхдахаро юкъарча доахана дукхал юхаметтаоттадарал совгIа торо хулийтаргья 1957 шераца нийсдича 1960 шера доккхий хьайбаш цаI-ах гаргген жа 70 проценти дукхагIа хилийта.

Юрта боахаман управлени, совхозийи колхозийи хьалхале лелаераш бокъонца хьажа беза пайда кIезига боалача культурашта меттел дукхагIа перспектива йола культураш, къаьстта шекар доаккха свеклаш дIаерга. Боккха пайда луш йола из культура толамца хьалкхеярна специалисташ кийчбе хIанззе а доладала деза.

Кхаь шера нах чубаха а культурни-вахара а гIишлонаш хьалъярна лоархIаме балхаш дергдолаш да. Совнархозои оргкомитетои хьалде дезаш 300 эзар квадратни метр гаргга нах чубаха цIеноши, бахача наьха низашца итт эзараш шоай цIеноши да. Динза даргдац гIишлош хьалъераш механизмашца, транспортаца Iалашбелга, гIишлош еча материалашца Iалашбар тоаделга.

Уж доккха декхараш толамца кхоачашдарна чIоагIде деза халкъа боахаман ерригача отраслешта хьалхале лелаелга, наха юкъера организаторскии идеологическии болх.

Динза даргдац наха юкъера массово-политическии культурно-кхетамеи болх чIоагIбелга, пропаганда низ болаши тIагIерттаи е еза.

Де дезаш хьаэттад дика балха говзал йола клубайи библиотекайи болхлой нохчехи гIалгIаехи кийчбе беза гIулакх. Къамий металла арахеца деза вай республике дахача халкъашта юкъерча доттагIалах, Къилбседан Кавказе советски Iаьдал оттадеш цар цхьана лоаттабаьча къовсамах, сийдолча эрсий къаманна карагIдаьннача сийлахь-доккхача гIулакхех дола литература.

Массанена а бовзаш ба капитализмах дисача воча хIамашца къовсам лоаттабара лоархIам. Цу гIулакха цIенхоштта новкъостал де деза печато. Наьха кхетамчу дисача къаьнача воча гIулакхашца хьадда къовсам лоаттабе беза. Сатирически журнал арадаха доладе деза ха хьахиннай.

ССКП XX-ча съездо оттадир къахьегамхой депутатий Советий болх тоабара, культурни гIишлонера цар лоархIам лакхбара декхар. Цу хьакъехьа парторганизацес цхьа бола болх баьб. ХIаьта а динза даргдац ССКП обкомо, оргкомитето, партен горкомаша, райкомаша моттигерча Советашта хьалхале лелаяр тоаделга, тоъал опыт йоацача кердача новкъосташта гIо делга.

Март бетта хургда СССР-еи вай республикани Лакхехьарча Советашка хоржамаш. Советски Iаьдала лакхехьарча органашка хоржамаш дар политически боккха лоархIам болаш гIулакх да. Хоржамий компани йолаш беча берригача балхо гIо де деза къахьегамхой политически хьинар чIоагIдарна, халкъий доттагIал чIоагIдарна, паччахьалкхен планаш толамца кхоачашъярна.

Конференце оргкомитета яь критика нийсеи е йоагIаши я. Белгал мел даьхача гIулакххех практике де дезар дергда.

Шеко яц ленински ЦК-ан хьалхаленца областан партийни организацеси республикан берригача къахьегамхошеи кхы а дукхагIа лоархIам болаш толамаш доахаргхиларахи, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха юкъе шоашкара ма-доаггIа дакъа лоацарг хиларахи.

И. А. Алмазов,

„Старогрознефта" мехкдаьттан управленен бурув деттача конторан директора заместитель

Партеси правительствоси чIоагIа йоакхо ю мехка экономика чIоагIъярна, хьалкъа культура а вахар а лакхдарна. Вай республике промышленни а культурни а дуккха гIишлонаш хьалъелга оттадаьд.

Бакъда республика юхаметтаоттаеш вай цIенхоштта кхоачамбоацараш хулийтилга.

Планах оттадаьчул дуккха дукхагIа цIаух нах. Из иштта хиларах цхьаболча нохчийи гIалгIайи чубаха цIенош дац, юкъара пайда эцача къахьегамца дакъа лоацаш бац.

Оргкомитето цу гIулакхий лоархIам бе беза дIахо уж ца хулийташ, нохчийи гIалгIайи балха дIанийсбеш оперативни болх бе беза.

Грозне дуккха коммунисташ нохчийи гIалгIайи гулбеннаб, юрташка балха баха безам а бац цар. Цхьабакъда хIанз республикан коммунисташ, эггара хьалха нохчийи гIалгIайи, декхарийла ба нах цIаухача чIоагIдарна, дынах дисарашцеи унахцIена йоацача уйлашцеи къовсам лоаттабеш болх бе.

ЧIоагIа лоархIам болаш да района хьалхале лелаераша, коммунисташа цIабаьхка цхьаккха а дезал уйла тIа ца йохийташ ца битар, массанена а вахара доагIаш дола хьал Iалашдар, къахьегама а юкъарча вахара а чехкагIа юкъе баха царна новкъостал дар.

Мехкдаьттан промышленностан балхах дувца безам боагIа. Карабулакеи Ачалкхеи дуккха а мехкдаьтта корадаьд. Бурув тохача тха конторан коллективо шера план 18 декабре кхоачашъяьй. ХIаьта а бурув тохара балхаш планаца леладац. Терка дукъ тIа дукхача скважинашта бурув техад, цхьабакъда царех цхьаккха йистеяьккхаяц. 1957 шера август бетта механически а материальни а база дIаяьккхача «Горскнефта» площаде а иштта хьал да.

ХIанз Терка дукъ тIа бурув тохилга юхадоладе дезаш хилар. Гарагорске бурув тоха а кийчдала деза. ТIаккха деррига а керда хьаде дезаш да.

Беологически служба болх дукхагIа лоархIам беш бе беза. Мелови отложенаш мехкдаьтта дукха доаллаш йолга ховш да. Терка дукъ тIа а я уж. Совнархозои мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленностан управленеси де мел дезар де деза из мехкдаьтта даккхарна.

Терка дукъ тIа мехкдаьтта лахар республикан мехкдаьттан промышленность дегIаяра боккха лоархIам болаш да.

М. К. Фоменко,

ССКП обкома секретарь

Вай мохк ший сийдолча пхелагIча итт шере баьннаб. ЛаьрхIа варгвоацаш да экономикан, Iилман хьакъехьа, халкъан вахар тоадарна, цун культура дегIаяра цу дIадахача 40 шера даьха толамаш. Уж толамаш дахарца партес укх гаргарча 10—15 шера керда декхараш оттадаьд.

Вай мехко даьхача толамашца довзаш дола дакъа да вай республикан а. Уж толамаш массанена а довзаш да, аз уж цудухьа дувцаргдац. Баха нах культураца хьалкхебара, къаман кадраш кийчъяра а хьалкхеяра а, идеологически балха а юкъе дола кхоачамбоацараш дувцаргда из.

Нохч-ГIалгIай АССР юхаметтаоттаяра а дегIаяра а хьал тIа идеологически балха дешаш боккха лоархIам болаш да. Цо къахьегамхой хьалкхебе беза коммунистически идеяшцеи пролетарски интернационализмацеи, дIаяхача ханах дисаьча воча гIулакхашца цIаккха а машар хургбоаца къовсам лоаттабара уйлашца.

Новкъа дале а, культура дегIаяра гIулакха деррига а дика дац вай. Ераш да цхьадола бакъдараш. Довзаш да школашка дешар мел лоархIам болаш да. Республике всеобуча закон кхоачашдарна а йовзаш йола холонаш эттай. ДIадахача шера новкъ. Черноярове хьалхале лелаю «Чечингстройс» йистеяьккха хьаяла езаш яр шийтта школа, хьаеннаяц цхьаккха а. Цудухьа цхьадола бераш школе доацаш дисар. Хетаргахьа новкъ. новкъ. Гайрбековс, Шепелевс, Брыксина е еза йоакхо йиц школаш хьалъярна. ДIадахача шера чубаха цIенош хьалдар леладаьча тайпара 1958 шера школаш хьалъяр цар леладича бакъахьа дар.

Ленина белгалдаьхад халкъа культуран лакхал кхалсага маIача сагаца цхьатарра бокъо хиларга хьажжа мара хургдац яхаш. ХIаьта а вай республике, къаьстта юртарча районашка, кхалнах шариIатеи адатеи законий Iоаткъама кIал ба. Цу тайпарча гIулакхаца къовсам лоаттабе беза.

Къахьегамхой культурни лакхал айярна хIанз къаьстта уйла тIаяхийта еза естественни-Iилман кхетаманна пропаганда ярна. Из болх партийни органий пропагандани агитацени отделий болхлоша баь Iе йиш яц. ХIара коммунист — атеист, даьла воацар ва. Цудухьа из декхарийла ва халкъа опиум хиларца цун культура дегIаяр сецадеш долча дынах дисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабе.

Вай республике моттигаш я социалистически законаш телхадеш. Из, цунна духьала къовсам лоаттабе беза эгIазо я. Къахьегамхой дIакхетабе беза социалистически цхьатарра закон ца леладича кхетам а болаш йолча культурах вIалла дувца а дезац аьнна, Ленина аьнначох. Социалистически законаша яхар чIоагIа леладар къахьегамхой коммунистически уйлаца хьалкхебара боккха лоархIам болаш да.

Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаяра, формах къамий а йолаш чулоацам социалистически а болаш культура дегIайоалаяра балхо дIадех всеобуча сеть шеръяр. Дийца а дийца къоастадинза даргдац дешара заведенешка бераша дешаргдолаш, къамий кадраш кийчъергйолаш районашка интернаташ йохкилга. Кадраш дукхагIа кийчъе еза институташкеи заочни дешара заведенешкеи, тайп-тайпара балха говзал йолаш кадраш кийчъергйолаш вайцига политехнически институт вIашагIйоллара дош оттаде ха тIакхаьчай.

Промышленни производство шеръярца вай динза даргдац ФЗО школашка технически а ремесленни а училищашка набор вIашагIйоллилга, къамий кадраш дукхагIа кийчъелга. Культурни-сердалон учреждений болх тоабе беза, халкъа дешара гулакхашка, естественнии Iилмани кхетаманна дикагIа йолча опыта пропаганда ярга кIоаргагIа хьежа деза, бахача наьха культурни гIулакхашта дезар мамогга дукхагIа Iалашде деза.

Вай беррига массово-политически культурно-сердалони болх лакха идеяш йолаши Коммунистически партес оттадаь декхараш кхоачашдеши хила беза. Де мел дезар дергда вай Нохч-ГIалгIай АССР экономически чIоагIеи культурни гIулакхашта лакха йолаши хилийтарна!

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна йолча хоржама округех

Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета соцам

Нохч-ГIалгIай Конституцен 22 статьяга а «Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча положене» 25-чеи 26-чеи статьяшка а хьажжаь Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикан Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна вIашагIтохийла е хоржамий округаш:

Город Грозни

1. **Багдан Хмельницке хоржамий округ** (центр — Ленински район, ветлечебница).

Ленински района №№: 787, 795, 773, 779, 777, 769, 775, 701, 603, 693, 599, 595, 601, 699, 605, 809, 811, 813, 817, 819, 821, 823, 593, 591, 589, 597, 577, 573, 575, 697, 569, 567, 565, 695, 557, 551, 537, 535, 553, 555, 571, 689, 691, 621, 501, 533, 625, 631, 587, 633, 637, 687, 585, 583, 705, йолча кварталаши Нохч-ГIалгIай Совнархоза сомий — овощий совхоза поселоки.

2. **Казански хоржамий округ** (центр—Ленински район, школа № 7).

Ленински района. №№: 611, 539, 541, 543, 545, 547, 549, 559, 561, 563, 607, 609, 719, 721, 617, 723, 425, 427, 437, 439, 441, 443, 445, 447, 475, 477, 479, 613, 615, 429, 431, 433, 435, 449, 451, 453, 467, 469, 471, 473, 481, 483, йола кварталаш, кирпишкий заводий управленен нах чубахача цIеной фонда № 1, № 3 йола участкаш, столовийи ресторанийи треста подсобни боахам, № 12 йолча треста 4-ча стройучасткан общежити.

3. **Дзержински хоржамий округ** (центр — Ленински район, педагогически институт).

Ленински района №№: 270, 268, 710, 210, 212, 214, 204, 206, 208, 200, 202, 216, 218, 262, 264, 266, 272, 274, 194, 196, 198, 220, 222, 224, 260, 278, 280, 280, 282, 284, 271 йола кварталаш.

4. **Калинински хоржамий округ** (центр — Ленински район, трамвайни треста контора).

Ленински района №№: 122, 124, 126, 128, 130, 170, 172, 174, 176, 178, 180, 720, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112, 114, 116, 118, 120, 132, 1082, 1084, 1086, 1088, 1092, 1094, 1096, 1152, 1154, 1156, 1158, 1242, 1244, 1164, 1162, 1160, 1166, 1168, 1170, 1172, 1176, 1174, 1180, 1182, 1246, 1120, 1124, 1150, 1110, 1122, 1178 йола кварталаш.

5. **Краснознамени хоржамий округ** (центр — Ленински район, № 3 йола ремесленни училище).

Ленински района №№: 373, 375, 377, 381, 383, 401, 411, 403, 367, 369, 371, 385, 387, 389, 397, 399, 413, 415, 361, 363, 391, 393, 395, 417, 419 йола кварталаш.

6. **Ленински хоржамий округ** (центр — Ленински район, Нохч-ГIалгIай ансамбла здани).

Ленински района №№: 239, 241, 243, 245, 247, 249, 251, 253, 259, 255, 257, 261, 263, 267, 273, 283, 285, 287 йола кварталаш.

7. **Пионерски хоржамий округ** (центр—Ленински район, республикански теникий театр).

Ленински района №№: 325, 327, 347, 351, 355, 357, 307, 329, 319, 317, 315, 313, 311, 331, 333, 335, 337, 339, 343, 345, 321, 269, 323, 305, 271, 303, 301, 671, 299, 297, 295, 293 йола кварталаш.

8. **Сталински хоржамий округ** (центр — Ленински район, Сталина цIерах йола клуб).

Ленински района №№: 252, 254, 256, 286, 288, 290, 292, 294, 296, 186, 188, 190, 226, 228, 230, 232, 234, 37, 168, 182, 192, 136, 166, 184, 732, 730, 238, 728, 930, 246, 248, 250, 298, 300, 302, 236, 240, 242, 244, 138, 140, 142, 144, 146, 148, 716, 718, 150, 154, 160, 162, 164, 724, 158 йола кварталаш.

9. **Киевски хоржамий округ** (центр — Ленински район, Ленински района Дом культура).

Ленински района №№: 36, 34, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 748, 620, 750, 742, 2; 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, йола кварталаш, Красни хутор.

10. **Ташкалински хоржамий округ** (центр — Ленински район, школа № 48).

Ленински района №№: 773, 779, 681, 709, 683, 623, 627, 629, 635, 685, 579, 581, 110, 134, 733, 735, 737, 739, 741, 743, 745, 747, 749, 751, 753, 755, 759, 757, 761, 763, 765, 767, 759, 771, 707, 805, 807, 639, 641, 643, 645, 647, 649, 84, 663 йола кварталаш, СМУ 1 городок.

11. **Школьни хоржамий округ** (центр—Ленински район ворхI шерара школа № 4).

Ленински района №№: 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 746 йола кварталаш.

12. **Красномолотовски хоржамий округ** (центр — Ленински район, «Красни молота» Дом культура).

Ленински района №№: 781, 519, 521, 525, 799, 801, 803, 65 491, 493, 495, 573, 503, 505, 507, 509, 511, 513, 515, 517, 527, 529, 531, 497, 499, 379, 405, 407, 409, 455, 457, 459, 461, 463, 465, 485, 487, 489 йола кварталаш.

13. **Подгорни хоржами округ** (центр — Сталински район, Ленина цIерах йола Дворец культура).

Сталински района № 12 йолча треста поселок, № 1 йола Подгорни хутор, Абульяна цIерахча улицагара Индустриальни улицага, Маяковске цIерахча Старопромысловски шоссе гIоллара нефтеперерaботкан управленен жилищно-коммунальни конторан 2-ча домоуправленен нах чубаха цIенош.

14. **Индустриальни хоржамий округ** (центр — Сталински район, ЖКУ красни уголок).

Сталински района Абульяна цIерахча улицагара нах чубахача цIеной фонда № 2 йолча домоуправленен цIонош, нефтеперерaботкан управленен жилищно-коммунальни конторан № 3 йолча домоуправленен нах чубахача цIенош ерригa фонд, №№ 2, 3 йола Подгорни хутораш.

15. **Кировски хоржамий округ** (центр — Сталински район, Кирова цIерахча поселка клуб).

Сталински района Баку — Ростов яхача машин-наькъа къилбаседан оагIорахьа уллача Кирова цIерахча поселка нах чубахача цIеной фонд.

16. **Нефтезаводской хоржамий округ** (центр — Сталински район, 12-ча треста ЖКК домоуправленен красни уголок).

Сталински района Андреевски къухан поселкаш нефтяникий Дом отдыха юхxе улла поселок, эскар санна кийчъяьча пожарни охранан поселок, водни станци, Алды станцен машин-наькъа цIенош, 775 километр.

17. **Новогрозненски — Сталински хоржамий округ** (центр — Сталински район, ацетонобутилови завода клуб).

Сталински района Баку—Ростов яхача машин-накъа къулбехье уллача Кирова цIерахча поселка нах чубахача цIеной фондагара денз Шолжа тIеи отстойник — Iама тIеи кхаччалца йола моттиг.

18. **Черноречемски хоржамий округ** (центр — Сталински район, Черноречье поселка химикий клуб).

Сталински район, Черноречьеи Керда Алдыи яха поселкаш...

19. **Болхлой хоржамий округ** (центр — Старопромысловски район, Войкова цIерахча поселка клуб).

Старопромысловски района №№: 59, 62, 64, 65, 66, 118, 119, 120, 93, 124, 69, 61, 77, 78, 79, 80, 84, 88, 90, 91 йола участкаш, Мельникова, Артемовски элеватора, Артемо станцен поселкаш.

20. **Горьковски хоржамий округ** (центр — Старопромысловски район, Горьке цIерах йола клуб).

Старопромысловски района Старая Катаяма яхача поселка бахача наьха цIенош, Иванова городок, №№ 26, 11, 12 йола школаш.

21. **Катаямовски хоржамий округ** (центр — Старопромысловски район, школа № 45).

Старопромысловски района Катаяма яхача поселка коммунальни цIенош, 12-ча треста, кердача стройкан цIенош.

22. **Нефтемайски хоржамий округ** (центр — Старопромысловски район, пионерийи школьникийи Дом).

Старопромысловски района №№: 25, 40, 977, 129, 130 йолча участкаш Нови, Красни турбина, Грозненски яха поселкаш, № 2 йола овощи-шура йоаха совхоз, № 3 йола горбольница, Маяковске, 36 участкан поселкаш.

23. **Кимовски хоржамий округ** (центр - Старопромысловски район, 15-ча участкан клуб).

Старопромысловски района №№: 15, 27, 420, 8, 17, 126, 3 йола участкаш, юрта боахаман механизацен училищен общежити, №№: 3, 9, 10 йола общежитеш, Бутенкои, Загряжскии городокаш Московски участок.

24. **Пролетбатовски хоржамий округ** (Старопромысловски район, Пролетбата цIерах йола клуб).

Старопромысловски района 36-гIа, 37-гIа, 39, 57, 976, 975, 41, 58, 38 поселкаш, 7-ча городока участкаш, ветлечебница. Подгорни яха поселок.

25. **Старопромысловски хоржамий округ** (центр — Старопромысловки район, КИМ-а цIерах йола клуб).

Старопромысловски района Стари поселок, №№ 2, 48 йола участкаш, машин-наькъа цIа а хьалха хиннача поликлиникан цIа а.

26. **Октябрьски хоржамий округ** (центр — Октябрьски район, № 1 йолча ремесленни училищен клуб).

Октябрьски района №№: 12, 10, 20, 21, 22, 23, 14, 15, 32, 45, 47, 49 йола участкаш, Трамвайни улица.

27. **Нефтепромыслови хоржамий округ** (центр — Октябрьски район, Кирова цIерах йола Дворец культура).

Октябрьски района №№: 30, 42, 56, 35, 63, 58 йола участкаши 30 участкан кердача стройкан цIаи.

28. **Анисимовски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, райзаготкожконтора).

Орджоникидзевски района №№: 324, 332, 360, 376, 326, 340, 348, 312, 328, 358, 315, 310, 330, 356, 318, 308, 336, 344, 366, 384, 350, 320, 368, 386, 342, 322, 370, 304, 352, 380, 740, 306, 354, 364, 378, 372, 334, 346, 374, 314, 338, 362, 382 йола кварталаш.

29. **Алексеевски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, Алексеевски, 51).

Орджоникидзевски района №№: 614, 762, 768, 916, 624, 758, 760, 764, 766, 770, 772, 918, 1014, 1026, 920, 1016, 1024, 994, 776, 1018, 1020, 1040, 1102, 990, 992, 510, 512, 578, 576, 574, 572, 660, 652, 654, 646, 642, 640, 634, 658, 656, 650, 648, 644, 638, 632, 782, 636, 948, 630, 940, 942, 944, 946, 936, 1000, 798, 800, 1044, 1022, 1042, 796, 802, 998, 996 йола кварталаш.

30. **Войковски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, № 2 йола районни библиотека).

Орджоникидзевски района №№: 586, 588, 590, 592, 704, 706, 584, 594, 596, 600, 602, 580, 582, 584, 708, 608, 598, 606, 744, 604, 470, 472, 464, 816, 818, 466, 468, 462, 456, 454, 452, 482, 474, 480, 476, 458, 460, 478, 904, 906 йола кварталаш, хьалха хиннача кирпишкий завода нах чубахача цIеной фонда цIа.

31. **Спартаковски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, машин-наькъа отделени).

Орджоникидзевски района №№: 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 19, 17, 21, 23, 25, 29, 27, 31, 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 675, 677 йола кварталаш, №№ 1, 3, 48, 47, 46, 49 йола корпусий, Привокзальни Боевойи улицашка гIоллара нах чубаха цIенош.

32. **Заслоновски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, Нахимова, 84).

Орджоникидзевски района №№: 864, 858, 840, 842, 844, 832, 852, 854, 850, 894, 892, 878, 856, 868, 996, 870, 862, 1070, 1032, 1036, 1038, 1056, 1050, 1108, 1054, 1052, 1110, 1060, 1058, 1138, 1114, 1116, 1112, 1072, 950 йола кварталаш.

33. **Котельниковски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, столярни изделей завод).

Орджоникидзевски района №№: 81, 83, 85, 87, 89, 91, 117, 119, 121, 151, 153, 155, 123, 125, 137, 129, 143, 145, 147, 149, 175, 177, 185, 187, 655 йола кварталаш.

34. **Комсомольски — Орджоникидзевски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район школа, № 3).

Орджоникидзевски района №№: 141, 179, 183, 219, 181, 215, 217, 221, 223, 279, 277, 275, 69, 67, 71, 79, 75, 73, 77, 667, 669, 63, 133, 135, 131, 281, 257, 423, 65, 59, 61, 137, 139 йола кварталаш.

(ДIахододар 4-ча оагI.).

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна йолча хоржама округех

Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета соцам

(ЮХЕДИСАР).

35. **Космодемьяновски хоржамий округ** (центр—Орджоникидзевски район, школа № 30).

Орджоникидзевски района №№: 524, 526, 528, 530, 694, 532, 536, 538, 514, 692, 518, 520, 522, 688, 686, 690, 542, 552, 540, 1046, 1066, 1064, 1062, 698, 696, 968, 720, 1048, 700, 702, 752, 926, 966, 620, 622, 560, 562, 780, 544, 550, 568, 932, 548, 546, 610, 612, 554, 570, 560, 564, 558, 556, 806, 808, 784 йола кварталаш.

36. **Маяковски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район технически училище, № 1).

Орджоникидзевски района №№: 93, 95, 97, 99, 101, 103, 105, 107, 109, 111, 113, 115, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 169, 171, 173, 195, 197, 199, 201, 653, 661, 657, 659 йола кварталаш.

37. **Ульяновски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, районни библиотека, № 3).

Орджоникидзевски района №№: 484, 500, 502, 684, 504, 908, 486, 498, 976, 978, 810, 810-а, 883, 884, 882, 880, 890, 888, 900, 902, 902-а, 1, 738, 3, 4, 5 йола кварталаш.

38. **Урицки хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, гIишлонаш еча управленен № 3 йола контора).

Орджоникидзевски района №№: 874, 820, 822, 824, 824-а, 924, 682, 876, 1068, 786, 922, 490, 494, 508, 680, 830, 828, 826, 826-а, 826-б, 812, 788, 792, 794, 804, 962, 938, 952, 954, 765, 676, 754, 674, 672, 956, 666, 668, 790, 492, 664, 662, 670, 678, 1002, 1004, 1006, 1074, 1076 йола кварталаш.

39. **Чернышевски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, водоканалтреста контора).

Орджоникидзевски района №№: 189, 191, 193, 203, 205, 207, 233, 237, 235, 225, 227, 229, 209, 231, 211, 213 йола кварталаш.

40. **Шаумяновски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район. 408-гIа дорожно-эксплуатационни участок).

Орджоникидзевски района №№: 394, 398, 400, 412, 736, 408, 410, 404, 406, 396, 402, 846, 734, 390, 388, 392, 414, 416, 418, 428, 432, 434, 430, 436, 448, 440, 450, 422, 420, 424, 426, 438, 446, 444, 442, йола кварталаш.

41. **Ярославски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски район, школа, № 46).

Орджоникидзевски района №№: 970, 972, 1008, 1010, 974, 982, 984, 986, 988, 1118, 1140, 1030, 1034, 1126, 1128, 1130, 1132, 1112, городок химстроя, 1134, 1136, 1250, 1254, 1256, 1258, 1142, 1144 йола кварталаш, 3-гIа йола сомий — комарий совхоз.

Город МагIалбике.

42. **МагIалбикера хоржамий округ** (центр — гор. МагIалбике).

Город МагIалбикен Эксплуатацен № 5 йолча городока участкаш техснаба участок, Некрасова, Менделеева, Ломоносова, Белинске, Зоя Космодемьяновске, Нефтяной, Матросова, Коста Хетагурова, Лермонтова, Чкалова Пионерски, Комсомольски Чехова, улицаш, № 4 йола совхоз, 2-гIа водоподъем участок.

43. **Промылсовски хоржамий округ** (центр — гор. МагIалбике).

Город МагIалбикен Октябрьски, Калинина, Островске, Фрунзе, Радищева, Пугачева, южни, Лазо, Горьке цIерах, Красни горкан, Лакхерча а Лохерча Кузьмичевкан, Гренадеркан, Чапаева цIерах, Заготзерно улицаши участкаши, кирпишкий завода поселок.

44. **Кутузовски хоржамий округ** (центр—гор. МагIалбике).

Город МагIалбикен Серго, Пушкина, Суворова, Кутузова участкаш, 5 участок, дорстрой.

45. **Ачалкхера хоржамий округ** (центр — Юкъера Ачалкхе).

Юкъерча Ачалкхен, Чкаловски юрта Советаш, Вознесенски станицан Совет.

46. **Пседахски хоржамий округ** (центр — Алански яха юрт).

Ногцардскии Аланскии юрта Советаш.

Ачхой-Мартановски район.

47. **Ачхой-Мартановски хоржамий округ** (цетр — Ачхой-Мартан).

Ачхой - Мартановски юрта Совет.

48. **Батумски хоржамий округ** (центр — Буковка яха юрт).

Буковскии Ореховскии юрта Советаш.

49. **Валерикски хоржамий округ** (центр — юрт Валерик).

Валерикскии Подгорненскии юрта Советаш.

50. **Лермонтовски хоржамий округ** (центр—Лермонтово яха юрт).

Зелено—Рощенски, Лермонтовски, Пригородненски, Тутовски юрта Советаш.

51. **Самашкински хоржамий округ** (центр — СаьмуIашке).

СаьмуIашкара юрта Совет.

Веденски район

52. **Веденски хоржамий округ** (центр — юрт Ведено).

Акнадински, Веденски, Махач-Аульски, Ташински, Хваршинскси юрта Советаш.

53. **Тазень-Калински хоржамий округ** (центр — юрт Кидеро).

Кидерински, Мококски, Хушетски, , Цияб - Россински Шлитски юрта Советаш.

54. **Элистанжински хоржамий округ** (центр — юрт Тандо).

Алакски, Киров - Аульски, Конхидатлински, Тандоевски, Хваршинински, Шапихски юрта Советаш.

Грозненски район

55. **Аргунски хоржамий округ** (центр — поселок Аргун).

Аргунскии Комсомольскии юрта Советаш.

56. **Горячеисточненски хоржамий округ** (центр—станица Горячеисточненски).

Горячеисточненски станицан Совет, Виноградовскии Правобережненски юрта Советаш.

57. **Алхан-Калински хоржамий округ** (центр — юрт Междугорье).

Междугорскии Набережнии юрта Советаш.

58. **Кень-Юртовски хоржамий** округ (центр — станица Первомайски).

Зерносовхозски поселкови Совет, Крутояровски юрта Совет, Первомайски станицан Совет.

59. **Петропавловски хоржамий Совет** (центр — станица Петропавловски).

Ильинскии Петропавловскии станични Советаш, Старо-Сунженскии Толстовскии юрта Советаш.

Гудермесски район

60. **Городской хоржамий округ** (центр — город Гудермес. Города Гудермеса № 1 йолчара йолаенна № 59 кхаччалца йола кварталаш, ШЧ-5 цIа, машин-наькъа баракаш а Джалка яхача поселкан совет а.

61. **Комсомольски хоржамий округ** (центр — город Гудермес).

Города Гудермеса № 60 йолчара йолаенна № 119 кхаччалца йола еррига кварталаш, Крайнии Рабочии улиций четни йоаца оагIонаш, 820 йолча машин-наькъа будка, Комсомольски поселок.

62. **Железнодорожни хоржамий округ** (цетр—город Гудермес).

Города Гудермеса № 120 йолчара йолаенна № 160 кхаччалца йола еррига кварталаш, машин-наькъа цIенош, кирпишкий завода поселок, райбольницан цIа.

63. **Гудермесски — сельски хоржамий округ** (центр — юрт Гудермес).

Брагунскии Гудермесскии юрта Советаш.

64. **Новогрозненски хоржамий округ** (центр — поселок Новогрозненски).

Новогрозненски поселкови Совет, Белореченски, Горячеключевски, Суворовски юрта Советаш.

Каргалински район.

65. **Каргалински хоржамий округ** (центр — станица Каргалински).

Каргалински станицан Совет, Сари — Суйски юрта Совет

66. **Курдюковски хоржамий** округ (центр — станица Курдюковски).

Бороздински, Дубовски, Курдюковски, Старогладковски станични Советаш.

Курчалоевски район.

67. **Курчалоевски хоржамий округ** (центр — юрт Курчалой).

Курчалоевски юрта Совет.

68. **Бачи-юртовски хоржамий округ** (центр — юрт Первомайски).

Первомайскии Сулебкентскии юрта Советаш.

69. **Алероевски хоржамий округ** (центр — юрт Шурагат).

Красноармейскии Шурагатскии юрта Советаш.

70. **Кошкельдински хоржамий округ** (центр — юрт Герга).

Гергенскии Тантынскии юрта Советаш.

Надтеречни район

71. **Гвардейски хоржамий округ** (центр — юрт Гвардейски).

Гвардейскии Знаменскии юрта Советаш.

72. **Горагорски хоржамий округ** (центр — болхлой поселок Горагорск).

Горагорски поселкови Совет.

73. **Надтеречни хоржамий округ** (центр — юрт Надтеречни).

Лакхерча Новрара, Кругловски, Надтеречни юрта Советаш.

Назрановски район

74. **Плиевски хоржамий округ** (центр — юрт Ахсарово).

Ахсаровски, Райдзастски юрта Советаш.

75. **Альтиевски хоржамий округ** (центр — юрт Рухс).

Рухсскии Хорджинскии юрта Советаш.

76. **Назрановски хоржамий округ** (центр — юрт Назрань).

Назрановски юрта Совет.

77. **Наьсар-Кертен хоржамий округ** (центр — юрт Керда Дигора).

Керда — Ардонскии Керда—Дигорскии юрта Советаш.

78. **СурхотIара хоржамий округ** (центр — юрт Мамисон).

Мамисонскии Наронскии юрта Советаш.

79. **Кантышевски хоржамий округ** (центр — юрт Нартово).

Далагкаускии Нартовскии юрта Советаш.

Наурски район

80. **Алпатовски хоржамий округ** (центр — Наурски комсий совхоз).

Алпатовски поселкови Совет, Ищерски станицан Совет.

81. **Калиновски хоржамий округ** (центр — станица Калиновски).

Калиновскии Савельевскии станични Советаш.

82. **Наурски хоржамий округ** (центр — станица Наурски).

Мекенскии Наурскии станични Советаш.

83. **Николаевски хоржамий** округ (центр — Калиновски комсий совхоз).

Калиновски поселкови Совет, Николаевски станицан Совет.

84. **Ножай — Юртовски хоржамий округ** (центр — Ножай — Юрт).

Ножай — Юртовски, Нижне-Сиухски, Ичичалински юрта Советаш.

85. **Галайтински хоржамий округ** (центр — Юрт Керда Черкей).

Ахатлинскии Керда-Черкеевскии юрта Советаш.

86. **Зандакски хоржамий округ** (центр — юрт Дагбаш).

Дагбашски, Дахадаевски, Урибски, Хиндахски юрта Советаш.

Первомайски район

87. **Первомайски хоржамий округ** (центр — юрт Первомайски).

Даръяльски, Ключевски, Луговски, Первомайски юрта Советаш.

Саясановский район

88. **Саясановски хоржамий округ**(центр — юрт Саясан).

Бетлиски, Моксобски, Саясановски, Шагадински юрта Советаш.

89. **Ялхой-Мохски хоржамий** округ (центр — юрт Тлядал).

Гунзийнски, Ново-Ритлябски, Тлядальски юрта Советаш.

90. **Гардалински хоржамий округ** (центр — юрт Арадерих)

Гардалинскии Мочохскии юрта Советаш.

91. **Цонтороевски хоржамий округ** (центр — юрт Цатаних).

Колобскии Цатахинскии юрта Советаш.

Советски район

92. **Советски хоржамий округ** (центр — юрт Советски).

Маловскии Советскии юрта Советаш.

93. **Асланбек - Шериповски хоржамий округ** (центр — юрт Солнечни).

Борзоевски, Итум-Калински, Каменски, Кенхински, Солнечни, Ушколоевски юрта Советаш.

Сунженски район

94. **Ассински хоржамий округ** (центр — станица Ассински).

Ассински станицан Совет, Чинарски юрта Совет.

95. **Нестеровски хоржамий округ** (центр — станица Нестеровски).

Краснооктябрьски юрта Совет, Нестеровски станицан Совет.

96. **Слепцовски хоржамий округ** (центр — станица Орджоникидзевски).

Орджоникидзевски станицан дакъа, Первомайски улицан малхбузен оагIув, станицан йистера къилбаседан, малхбаален, къулбехьен доакъош.

97. **Коммунистически хоржамий округ** (центр — станица Орджоникидзевски).

Орджоникидзевски станицан дакъа, Первомайски улицан къулбехьен оагIув, МТС, Слепцовски яхача станцен, Заготзерно поселкаш, хутор Коммуна.

98. **Серноводски хоржамий округ** (центр — юрт Серноводски).

Серноводски юрта Совет.

99. **Троицки хоржамий округ** (центр — станица Троицки).

Карабулакскии Троицкии станични Советаш.

Урус-Мартановски район

100. **Урус-Мартановски хоржамий округ** (центр — юрт Урус-Мартан).

Урус-Мартановски юрта Совета Мартан хин аьтта оагIорахьара территори.

101. **Красноармейски хоржамий округ** (центр — юрт Урус-Мартан)

Урус-Мартановски юрта Совета хин аьрда оагIорахьара территори.

102. **Гехински хоржамий округ** (центр — юрт Благодатни).

Благодатненски юрта Совет.

103. **ГIойтIара хоржамий округ** (центр — юрт Свободни).

Айвазовскии Свободненскии юрта Советаш.

104. **Алхазуровски хоржамий округ** (центр — юрт Привольни.

Двуреченскии Привольненскии юрта Советаш.

105. **Старо-Атагински хоржамий округ** (центр — юрт Предгорни).

Предгорненски юрта Совет.

106. **Чечен-Аульски хоржамий округ** (центр — юрт Калиновка).

Калиновски юрта Совет.

Шалински район

107. **Автурински хоржамий округ** (центр — юрт Ново-Садовой).

Ново-Садовски юрта Совет.

108. **Герменчукски хоржамий округ** (центр — юрт Мостовой).

Курганскии Мостовскии юрта Советаш.

109. **Колхозненски хоржамий округ** (центр — юрт Колхозненски).

Колхозненскии Рубежненскии юрта Советаш.

110. **Керда-АтагIен хоржамий округ** (центр — юрт Майски).

Майскии Родниковскии юрта Советаш.

111. **Новожизненски хоржамий округ** (центр — юрт Октябрьски).

Новожизненскии Октябрьскии юрта Советаш.

112. **Сержен-Юртовски хоржамий округ** (центр — юрт Шаьла).

Подлесненски юрта Совет, Шаьлан юрта Совета Басс яхача хин аьтта оагIорахьара территори.

113. **Шаьлан хоржамий округ** (центр — юрт Шаьла).

Шаьлан юрта Совета Басс яхача хин аьрда оагIорахьара территори.

Шелковски район

114. **Шелковски хоржамий** округ (центр — станица Шелковски).

Шелковскии Гребенскии юрта Советаш.

115. **Щедрински хоржамий округ** (центр — станица Ново-Щедрински).

Ново-Щедрински, Старо-Щедрински, Шелкозаводски станични Советаш, Нобински юрта Совет.

116. **Червленски хоржамий округ** (центр — станица Червленни).

Червленски станични Совет, Степновски поселкови Совет.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Организационни Комитета председатель М. ГАЙРБЕКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Организационни Комитета секретарь М. КОМАРОВ.

Адамаша доах толамаш

Денгара ди массаза дала тоалуш хьабоагIа МагIалбикерча № 4 йолча совхоза котамий ферма болх. ВIаши безаме, барт тайна, шоай гIулакх дукха дезаш бу цигарча коллективо болх. КIезига къахьеганзар котамашка хьожаш болча Бондаренко Марияси, Инажаева Губанеси, Чудина Валяси ферман ков хоз деш, гонахьа гаьнаш йогIаш, цIеношта кIир тохаш. Цар беча балха массайола хIама тIаяхьаш, шийгара эшача гIулакха цIаккха уж цахьежабеш дика къахьегаш хьавоагIа Агаев Осман а.

Котамаш ебарна а царех лазар ца кхетарна а мел эша гIулакхаш кхоачашду ферман коллективо. Котамаш яжаш а хий молаш а йола нийлгаши хийи даим цIена хул. Коа тIа латташ гIомареи дийнача лергийи кучкаш я — уж я котамашта дукха еза моттигаш. Цига хул мел, дIанийийна люцерна, кхыйола зIок тохаргйола хIамаш. Вай мехкарча котамаш дикагIа лелае ховш барий гIулакхаш ду цига котамашта. Котамаш лелаяра гIулакха аьнна арадаьха книжкаш деш царна бригадир волча Григорий Кравчука, зоотехник йолча М. Хатаховацеи ветврач волча В. Поповцеи дагабувл уж касткаста.

Нийса кхабара лоархIам кхета а беш, котамаш лелаераша шоай низи хаи кходац котамашта кхача кийчбарна. Ахкан замалахь тух а техе кийчбу кхача. Цу гIулакха мукха ишк йIоах а йийя, 6 сахьат доаккхийт. Дрож теха кийчбеш бола кхача хьалхагIа дрожах а ишки чичи вIашагIтехе цох а дIайха хий а техе лоаттийт. Уж ловсара дахача гIолла, дрож тох. Цул тIехьагIа 4—5 сахьат даьннача хана дIатасса мара ца безаш кийчлу кхача. Тайп-тайпара ялат кийчду ферме. Укх тайпара деш да из гIулакх. Флягашка ялат Iочу а дехке, хий тIадохийт цу тIа. Иштта лоаттаду из шин дени шин буси. ОагIош 10 — 15 см. мара лакха а доацаш йолча яьшкашка Iочу а дехке дIакъовл кхо дии кхо бийсеи даллалца. Iай дIайхача цIагIа а аьхки арахьа а ду из.

Кхача эргабаккхар духьа хьажкIий е мукха ишк чичах техе а ют. Кхехка а дийя цунах тоха аьле бойнера доахана цIий кхухь. Иштта кийчбаьча кхачах цхьан котама 0,4 грамм лаьрхIа тух тох. Дийнахьа луча кхачанна юкъе чIаьрах даьккха хьоар а ухийт хIара котама 4 — 5 грамм кхоачаргйолаш. Iан замалахь кхехка а дийя хьайбай дулх а тел котамашта, хIаьта тIехкаш йоага а йийя, йокъ кхачах тох. КIираннa шозза йод теха а лу кхача.

Котамашка фуаш дукхагIа дайтарна боккха лоархIам болаш хилар дикагIча гIулакхашца уж Iалашъяр. Цигара птичникаш стандартни я. ЦIена лелаю уж, пенашта, тховнашта, котамаш хьалхувшача лоамешта кIир етт. ХьалхагIа ерригача котамашта цхьатарра нийсладар шелали йIовхали: лакхерчарна йIайхагIеи лохерчарна шийлагIеи хулар. Шийлача хана котамаш арахийцача лакхе йIайхача яьгIа йIоахъенна йола котамаш цамогаш хулар. УрагIа-лоамеш цIенде а хала дар, хIаьта бийсанна лакхера цкъаьннахьа Iоежа котам чов ца хулаш йисацар, цкъаза ла а лара. Цудухьа дIа-хьа доахача пхорагIа дехкача лоамешца хийцад урагIа-лоамеш. Лаьттара 80 см. лакха дахкаьд уж лакхеи лохеи, шийлеи йIайхеи йоацаш, массанена фо цхьатарра долаш цхьан боарамагIа ягIа еррига котамаш.

ГIуркхъенна котам чуйоагIае гобаьккха чакхса а доагIаш йола яьшкинг яьй решеткаех. Цу чу гIолла кхестача михо Iохайнача ягIийтац гIуркхъенна котам. 3 — 4 ди даьннача гIолла гIуркхал дIа а даьле фуаш де йолалу из.

Электричество я ферме. Iан замалахь денош лоаца ухача хана ди дIаьхдар гIоне Iуйрийна 5 сахьат даьлча лота а йийя, ди сийрда даллалца йоагаю, цул тIехьагIа сайрийна 4 сахьат даьлча юха а лотаю 7 сахьат даллалца. Цу тайпара 14 сахьат дIаьха хул цига ди.

Сома кIалхьарцар делга а да керда юкъе даьккха. Кагий аьта гIадамий чIегIаши апилкаши вIашагIа а эйийя, из хьоарц кIал. Цу тIа ялатий отходаш хьоарц. Шийлача хана уж херцаеш йоахкаш хул котамаш.

1958 шера I январе, дIадахача шера шоаш баьча балха чот техар № 4 йолча совхозерча котамаш лелаечар. Хийттачул дикагIа хилар хьакхаьчар: хIара яхкача котама сих 128,5 фуъ даь хилар. МагIалбикерча тикашка дIачуденнад 237 эзар фуъ — 1956 шерарчул 31 эзар фуъ дукхагIа да уж. 1954 — 55-чеи шинна а шера гулдаьдац ужжамиссел фуаш.

ДIадахача шера шоаш Iомаьяча говзалои даьхача толамашеи дог айдаь къахьегаш ба хIанз котамаш лелаераш. 1958 шера хIара яхкаш йолча котамгара 130 фуъ гулде лаьрхIад цар. Бондаренко Марияс йоах: — бахархой сага сих дулхи, даьттеи, шуреи кийчдара гIулакха Американ ВIашагIкхийттача Штаташта гарггарча шерашка тIехьакхе аьнна партеси правительствоси оттадаь доккха декхар кхоачашдара тIехьа советски наха лоаттабеча къовсама юкъе нийсса дакъа хилда тха къахьегамах. Тхой йиш хур даьд оаха вай Сийлахь-йоккхача Даьхен къахьегамхой хьайбай продукташца Iалашбарна.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

Хьайбай пайда лахкхабувл

Кхачан промышленностен республикански треста совхозий шурий хьайбаш леладара болхлой социалистически яхьа дахача шера итогаш белгалъяьй. Совхозашкарча хьайбашлеладархоша сийленца кхоачашдир шоаш тIаийца декхараш. ХIара Iаттагара 2600 килограмм шура яккха аьнна лаьрхIача меттел 2676 килограмм яьккхай. 1956 шерца нийсдича хIара Iаттагара шура яккхар юккъера лаьрхIача лакхаяьннай 322 килограмма.

Къаьст-къаьстача боахамаша кхы а дикагIа баьб из болх. Иштта, Новосельски совхозе хIара Iаттагара шура яьккхар 2911 килограмм, Ассински совхозе — 2876, Наурски совхозе — 2709 килограмм. Треста совхозашка шура яккхар лакхадаьннад соахкарчул 25 процента.

Совхозни хьайбашлеладархой социалистически яхьа хьалхара моттиг яьккхар Калиновски винсовхоза дояркас новкъ . Романченкос. Цхьан шера цо яьккхар хIара Iаттагара 3508 килограмм шура. Цу совхоза дояркаша нн. Митрофановаси, Чумаченкоси, Грозненски плодоовощной совхоза дояркаша н.н. Сердцоваси, Поповаси, Новосельски совхоза дояркас н. Бучневас хIара Iаттагара 3000—3366 килограмм шура яьккхай. Ткъаь дояркас юккъера лаьрхIача 2645 денз 2976 килограммага кхаччалца яьккхай шура. 1956 шера кхачан промышленностен треста совхозашка цхьанна дояркас яккханзар хIара Iаттагара 3 эзар килограмм шура.

Цу совхозашка массанахьа кердача шера хьалхарча деношка денз лакхадаьннад шура яккхар.

Вай лоалахошка

(„Дагестански правдан" оагIош тIара)

Лоаман кхалсаго массехк професси Iоамаяьй

ХьалхагIа боагIаращца Сулакски гидроэлектростанце болх бе ера колхозница Мусакаева. Керда юрт юллача тайп-тайпара балхаш а деш, штукатуреи бетонщикеи профессаш Iомаяьй Мусакавас. Производстве дика болх бар бахьан долаш Кизимортовски юртсовета къахьегамхой депутатал харжай из.

Кердача цIеношка

Укх шера, июнь бетта III-ча интернационала цIерахча текстильни фабрикан коллективо горьковчаний методаца пхиаш цIенош хьалде лаьрхIар. Царех шиаш хьалдаь а даьннад, уж хьалдеш балхаш даьча болхлой Трофимовеи, Свиридовеи, Рябининеи, Новиковеи дезалашта квартираш а еннай. Тарки-Тау яхача, Iаламо хозъяьча мотте, хьатIадоагIача шера шишша квартира йола итташ цIенош хьалде лаьрхIа ба текстильщикаш.

Къонахчул дола бригадмильцаш

Общественни порядок йохаеча зуламхощца къовсам лоаттабарна хIара денна доккха новкъостал ду милицена къахьегамхоша. Дукха ха йоаццаш Махач-Кала, нефтяникий парке бригадмильца Казарьян Владимира, шийца новкъостий а болаш, кIаьнка етташ яьлла ши хулиган хьа а лаьца милице бигаб. Майрача бригадмильцашта човнаш а яьй фински урсашца духьале яьча хулиганаша. Къонача бригадмильцайл эсалагI вац 60 шу даьнна Дагестански водни хозяйстван хаьхо Устим Карпович Турченко. Кертах кхера кхийтта цIий Iаухаш шеволлашехьа а майрача хаьхочо паччахьалкхен рузкъа лочкъаде баьхка къуй лийца а лийца милице бигар.

Милицена новкъостал деча бригадаца Махач-Кале кхалнах а ба. Майра къовсам лоаттабу хулиганашта духьал комсомолкас Алиева Джайрана а иззамо кхыбараша а.

Ленин Дагестанерча халкъа мастерий творчестве

«Художник» яхача артела мастер волча Магамадов Гаджи - Бахмуда пиллан тIехка тIа 12 см. лакха а йолаш, къамаьл деш латтача Ленина скульптура яьй.

Цхьан медальона тIа яздаь да 1917 ш. 7-гIча ноябра Ленина аьнна дешаш «...хIанз керда зама эттай Россен исторен чу...»

Кхыча дуккхача мастераша а яьй Ленинах йола изделеш. Рукельскерча артела мастерицаша Ленина партрет а долаш кIувс баьб.

ХIанз Кубичински артела мастераша «Ленин — Советски Армии вIашагIтехар ва» яхача темах дезача металлех керда издели е кийчбеннаб.

Халкъа мастерий изделеш Махач-Кале хьаеллача кердача къамий искусствон музеянна къоастаяьй.

АНИСИМОВ Ю., ИСАЕВ А.

Заочникаш экзаменаш дIалуш ба

Нохч-ГIалгIай хьехархой институте заочно дешаш дукха студенташ ба. Уж баьхкаб вай республикан ерригача районашкара, Селашкахьара, ХIирашкахьара, Краснодарера, Крымера, Туркменера, иштта кхыйолча моттигашкара а. ДукхагIа бараш юрташкарча школашка хьехаш ба уж.

Укх шера физико-математически а историко-филологически а факультеташка заочни дешар дешаш нохчийи гIалгIайи шиъ группа я. Уж Грозне баьхкаб Iай хулаш йолча экзамений сессе экзам яла. Царна юкъе дукха ба вай наьха мехкарий: Решидова Саясат, Магомадова Яха, Ганжуева Iайшет, Тамбиева Лейла, Базгиева, иштта кхыбараши. ХIанз 1-7 кхаччалца йолча юртарча класашта хьехаш ба уж мехкарий.

Советски Iаьдал даьнначул тIехьагIа нохч-гIалгIай кхалсаг маIача сага нийса бокъо а йолаш дIаэттар. МоллагIа йолча предприятешка болх бе а масса а йолча институташка деша а йиш йолаш хилар нохч-гIалгIай кхалнах.

Решидова Саясата йоах: «Итт класс йисте яьккхачул тIехьагIа сона дагадаьллар цхьа хIамадар, ма-могга сихагIа хьехархой институте деша гIолга. Воай мехка вай цIадаьхкачул тIехьагIа сихха балха а яха заочно дешаш я со хIанз. Аз дош лу айса доладаь дешар тIех дика кхоачашде.»

Укх бетта 8-ча дийнахь денз зачеташ дIаяла болалу студенташ. Зачеташ дикагIа дIалургйолаш шоай беррига низ тIабахийта кийчлуш ба студенташ. Цу гIулакха царна ешаш лекцеш я, практически занятеш ю.

Р. МАРХИЕВА.

Редактора зам. ДЖ. ХАМАТХАНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-07-01. отдела партийной жизни 2-41-23, 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00202. Типография им. 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 224.